

Türkiye-Irak İlişkilerinin Gelişimi ve Iraklı Akademisyenlerin Rolü

Irak ile Türkiye arasında siyaset, güvenlik, ekonomik, kültür ve sosyal alanları yeterince bilinmemektedir. İki ülke arasında akademik işbirliği, sıkıntılı ve avantajlı alanların bilinmesinde ve daha yakın ilişkilerin geliştirilmesinde olumlu rol oynayabilir.

Watheq Al-Sadoon
Uzman, ORSAM

Son yıllarda ülkeler arasındaki diplomatik ilişkilerin araç ve metotları gelişmektedir. Artık diplomatik ilişkiler sadece büyükelçilik ve konsolosluklar gibi geleneksel yöntemlere dayanmamaktadır. Son dönemde farklı yöntemler kullanılarak ülkeler arasındaki sorunları çözmeye ve mevcut diyalogu güçlendirmeye yönelik adımlar atılmaya başlandı. Bunlardan en önemlisi ülkeler arasında ortaklaşa yürütülen akademik konferanslar, sempozyumlar gibi “akademik diplomasi” adını verdiğimiz faaliyetlerdir.

Akademik diplomasi ülkeler arası ilişkileri iyileştirmek adına çok etkili olmaya başlamıştır. Bu çalışmalar çoğu zaman ülkeler arasında fikir alışverişi ve sorunlar karşısındaki çözüm önerilerini içermektedir.

Özellikle aralarında çok fazla anlaşmazlık ve hatta düşmanlık bulunan ülkeler arasında çözüm bulunmasına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle Iraklı seçkin akademik kadrolar Türkiye-Irak arasındaki ilişki kanallarını sürekli açık tutmalıdır. Son dönemde gerileyen ilişkiler ise bunun önemini artırmaktadır.

Iraklı akademisyenler, Iraklı karar alıcılara ve yöneticilere analiz ve tavsiyelerde bulunurken bilimsel, gerçekçi ve titiz olmalıdır. Gerçekçi olup analiz ve önerilerini sunarken siyasi tutumlardan ve çekişmelerden uzak durmaya çalışmalıdırlar. Irak-Türkiye ilişkileri söz konusu olunca, iki ülkenin ortak çıkarları, egemenlikleri, iki ülkenin istikrarı ön planda tutulmalıdır. Parti ve belli kesimlerin çıkarları gözetilmemeli ve ideolojik tutumlardan uzak durulmalıdır.

Akademisyenlerin Iraklı yetkililerin uluslararası ilişkilerde gelişen bu yeni anlayışı kullanmaları ve Irak ile Türkiye arasında siyaset, güvenlik, ekonomik, kültür ve sosyal alanları birbirinden ayrı tutmaları gerekmektedir. Böylece herhangi bir alanda meydana gelen anlaşmazlık diğer alanlardaki işbirliğinin devam etmesine gölge düşürmeyecektir.

Irak siyasi hayatında üç adet kitle vardır: Birincisi iktidar ve yandaşı olan partiler, ki bunlar hiçbir şekilde analiz ve araştırma yapmadan mutlak desteği verenlerdir, ikincisi muhalefettir ve bu muhalefet iki türdür birincisi gerçekçi ve yapıcı olmaya çalışıp hataları göz önüne sermeye çalışandır, ikinci kısmı ise sonucu ülkenin bozulması bile olsa sadece hükümeti devirmeye çalışan muhalefet türüdür. Akademik kadrolar ise bu siyasi hayatın üçüncü kitlesi olmalıdır. Rasyonel çabalar gösterip Irak siyasi faaliyetlerini iç ve dış olarak düzenlemeli, ülke çıkarlarını korumaya odaklı çalışmalara destek olmalı ve bu yönde fikir vermeye çalışmalıdırlar. Bu söylediklerim ise ancak ifade özgürlüğü ile araştırmacılara ve araştırma merkezlerine yeterince destek verilmesiyle gerçekleşebilir.

Türk devletine düşman olan terör örgütü PKK'ya karşı Türk ordusu tarafından Kuzey Irak'ta gerçekleştirilen sınır ötesi operasyonlar nedeniyle yaşanan anlaşmazlıklar iki ülke arasında sıkıntılara yol açmaktadır. Iraklı akademik kadroların "her kriz bir fırsattır" diyen Çin atasözünü dikkate alarak PKK'dan kaynaklanan sıkıntıları çözmek için yeni ve gerçekçi bir bakış açısı geliştirmeleri gerekmektedir. Böylelikle sıkıntıları dar bir bakış açısıyla ele

alan medya ve siyaset organlarından farklı bir şey üretecek olan akademisyenler sayesinde terör örgütü PKK'nın Türkiye'ye yönelik ne tür bir tehlike oluşturduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Aynı zamanda Irak Hükümeti'nin şu aşamada Kuzey Irak'ta askeri bir müdahale gerçekleştirerek herhangi bir sonuca varamayacağını, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin de bu konuda merkezi hükümet ile atışmak istemediğini ve sorunu çözmeye çalışmadığını da anlatmak gerekmektedir. Ancak bu süreçte Irak'ın egemenliği, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin istikrarını ve Türkiye'nin milli güvenliğini göz önüne alarak PKK sorununa çözüm bulunması gerektiği unutulmamalıdır. Bu bakış açısıyla Başika bölgesinde bulunan Türk güçlerinin IŞİD unsurlarına karşı bulunduğunu söylemek gerekmektedir.

Uluslararası ilişkiler tarihi, iki ülke arasında bütün anlaşmazlıkları ve çelişkileri çözecek bir anlaşmanın oldukça zor bir durum olduğunu göstermektedir. Çünkü uluslararası bağlamda gerçekçi bir barış, anlaşmazlıklara ve farklılıklara rağmen ülkelerin fedakârlıkla kabul ettiği bir barıştır. Aynı zamanda ülkeler kendi aralarında işbirliği yaparak ortak etki ve boyutları olan sorunlara karşı koymaya çalışabilirler. Bu yaklaşım komşu ülkeler arasında işbirliği şansını arttırır, çatışma ve savaş hallerini azaltır.

Son dönemdeki uluslararası ve bölgesel gelişmeler tehlikenin fazlasıyla yayıldığını ve çatışma meylinin arttığını gösteriyor. Bunun kanıtı olarak silahlanmanın arttığını ve milli gelire karşın ülkelerin savunma bütçelerinin büyüdüğünü söyleyebiliriz.

Böylesi tehlikeli bir bölgesel ve uluslararası çevreden bölgemizdeki ülkeler arasındaki ilişkiler mutlaka etkilenecektir. Tersi de doğrudur: Bu türden tehlikelere karşı koymak bölge ülkeleri arasında ilişki türüne bağlı olacaktır. Bölgesel güvenliğin meydan okumalarını Irak ile diğer ülkeler arasında özellikle Türkiye ile ilişkilerin belirleyeceğini söyleyebiliriz. Bölgedeki güvenlik durumları bu kadar hızlı ve etkili olmuş durumdayken uluslararası ve bölgesel ilişkiler güvenlik boyutuna odaklanmıştır. Hatta siyasi faaliyetlerin bölgesel olayların hızına yetişemez hale geldiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle Iraklı sivil akademik kurumlar ile askeri ve güvenlik kurumları arasındaki ilişkiler geliştirilmeli, özellikle ülkenin stratejik planlamasına, jeopolitiğe ve uluslararası ilişkilere odaklanmalıdır. Bu sayede askeri akademi müfredatını geliştirir, Irak'ın güvenlik ve askeri kurum yöneticilerinin politika doğası, uluslararası ve bölgesel karşılıklı ilişki ve çıkar hakkında bilinçlerinin artmasını sağlamak gerekir. Böylece Iraklı askeri ve güvenlik kurumlarının ülkenin siyasi yöneticilerine doğru ve yeterli rapor sunabilmeleri sağlanabilir. Iraklı askeri ve güvenlik kurumlarının devletin yüksek stratejisini ve milli güvenlik stratejisini belirlerken katkıda bulunmalıdırlar. Ayrıca milli askeri stratejileri ve operasyon sahalarının yönetiminde rol almalıdırlar. Irak'ın komşu ülkelerle ilişkilerinin pozitif ve negatif yanlarını siyasi makamlara bildirmeli ve sadece dış siyasetin etkilerini emme görevinde bulunmamaları gerekmektedir. Çünkü Irak'ı tehdit eden bütün tehlikeler bölgesel ve uluslararası faktörlerden etkilenmektedir.